

CZU: 343.222:343.43-054.72

[http://doi.org/10.59295/sum8\(168\)2023_03](http://doi.org/10.59295/sum8(168)2023_03)

RĂSPUNDEREA PENALĂ PENTRU RECRUTAREA ILEGALĂ A MIGRANȚILOR ÎN ERA DIGITALĂ

*Mihaela BOTNARENCO, Ion COJOCARI,**Universitatea de Stat din Moldova*

În epoca digitală, traficul de migranți și recrutarea ilegală devin tot mai complexe. Articolul analizează modul în care tehnologia digitală influențează aceste probleme și propune reconceptualizarea infracțiunii de organizare a migrației ilegale în Republica Moldova pentru a include elementele traficului de migranți, conform Protocolului TIM. În Republica Moldova, legislația trebuie să se adapteze pentru a combate eficient aceste infracțiuni în mediul digital, asigurând protecția drepturilor migranților. De asemenea, se subliniază diferența dintre traficul de migranți și traficul de persoane, evidențiind necesitatea unor abordări legislative distincte. Cooperarea internațională și protecția victimelor sunt, de asemenea, discutate pentru dezvoltarea unui cadru legal comprehensiv. În concluzie e subliniat importanța adaptării legislative pentru a preveni și combate traficul de migranți și recrutarea ilegală în era digitală, asigurând un mediu mai sigur pentru migranți.

Cuvinte-cheie: migrație, era digitală, trafic de persoane, recrutare ilegală, cadru legal, cooperare internațională, protecția drepturilor migranților.

PENAL LIABILITY FOR ILLEGAL RECRUITMENT OF MIGRANTS IN THE DIGITAL AGE

In the digital age, smuggling of migrants and illegal recruitment are becoming increasingly complex issues. This article examines how digital technology influences these issues and proposes the reconceptualization of the crime of organizing illegal migration in the Republic of Moldova to include elements of human trafficking, in accordance with the TIM Protocol. In the Republic of Moldova, legislation needs to adapt to effectively combat these crimes in the digital environment while ensuring the protection of migrants' rights. Additionally, it highlights the distinction between smuggling of migrant and human trafficking, emphasizing the need for separate legislative approaches. International cooperation and victim protection are also discussed as crucial aspects for the development of a comprehensive legal framework. The conclusion underscores the importance of legislative adaptation to prevent and combat migrant trafficking and illegal recruitment in the digital era, ensuring a safer environment for migrants.

Keywords: migration, digital era, human trafficking, illegal recruitment, legal framework, international cooperation, migrant rights protection.

Introducere

În epoca digitală, în care internetul a devenit un element indispensabil al vieții moderne, societatea a înregistrat progrese semnificative în domeniul inovațiilor tehnologice, inclusiv automatizarea și inteligența artificială. Procesele educaționale, precum și studiile la distanță online, au fost streamline-uite. Astfel, studiul la distanță a devenit tot mai populară, beneficiind de numeroase platforme și resurse digitale care furnizează acces global la cursuri și materiale educaționale. De asemenea, comerțul online a fost optimizat. Prin urmare, interacțiunea umană s-a simplificat în scopuri de divertisment, informare și exprimare a opiniilor pe platforme comune. Era digitală se caracterizează prin creșterea rapidă a tehnologiei și inovație continuă, conferindu-i astfel un caracter dinamic și perpetuu schimbător.

Traficul de migranți reprezintă o problemă gravă la nivel global, iar securitatea cibernetică joacă un rol crucial în această problemă. Odată cu crescutul grad de dependență de tehnologia digitală, se acordă o importanță majoră protejării datelor și a infrastructurii digitale împotriva amenințărilor cibernetice. Traficanții pot obține date personale despre migranți prin mijloace de hacking sau phishing, precum datele de identificare, datele de contact sau informațiile financiare. Aceste date pot fi ulterior utilizate în scopuri de șantaj sau alte activități ilegale.

De asemenea, traficanții pot crea site-uri web sau platforme online false pentru a atrage migranți și a-i înșela să plătească bani în schimbul promisiunilor false legate de călătorii sau locuri de muncă. Aceasta poate duce la pierderea banilor și la expunerea la riscuri suplimentare. În același context, traficanții pot folosi tehnologii de supraveghere și urmărire pentru a monitoriza mișcările migranților, ceea ce poate conduce la răpire sau alte abuzuri. Aceasta include utilizarea dispozitivelor GPS sau interceptarea comunicărilor lor. Traficanții pot utiliza, de asemenea, atacuri cibernetice pentru a obține bani de la migranți sau de la familiile acestora, amenințând cu dezvăluirea de informații personale sau compromițătoare. O altă metodă constă în utilizarea platformelor de socializare și mass-media pentru a răspândi dezinformare sau pentru a manipula migranții cu informații false sau promisiuni nerealiste, cu scopul de a-i atrage în capcana traficului de migranți.

Recrutorii pot utiliza platforme online, cum ar fi rețelele sociale, forumurile, site-urile web obscure sau chiar aplicațiile de mesagerie pentru a găsi potențiale victime. Aceste platforme oferă anonimitate și acces la o audiență extinsă de posibili recruți. În acest context, recrutarea ilegală prin mijloace cibernetice poate viza în mod special minorii, care pot fi mai susceptibili la manipulare online. Aceștia pot fi atrași în activități ilegale sau periculoase fără să înțeleagă pe deplin consecințele, deci fiind vulnerabili. Internetul facilitează recrutarea ilegală la nivel internațional. Potențialele victime pot fi atrase din diverse țări și regiuni, ceea ce poate face mai dificilă aplicarea legii și identificarea recrutatorilor. Prin urmare, cadrul legal al Republicii Moldova trebuie să fie conform standardelor internaționale de protecție a drepturilor migranților în era digitală.

Scopul acestei cercetări constă în analiza răspunderii penale pentru recrutarea ilegală a migranților în era digitală, cu accent pe evaluarea și îmbunătățirea legislației Republicii Moldova.

Principalele obiective ale cercetării includ evaluarea legislației existente privind incriminarea faptei de recrutare ilegală a migranților, identificarea și evidențierea potențialelor deficiențe sau ambiguități din perspectiva dreptului penal al Republicii Moldova în ceea ce privește răspunderea penală pentru recrutarea ilegală a migranților prin mijloace digitale, formularea de recomandări concrete pentru îmbunătățirea legislației penale a Republicii Moldova, inclusiv propuneri de modificări sau aditii care să abordeze mai eficient problema recrutării ilegale a migranților în era digitală, evaluarea modului în care legislația penală existentă este implementată în Republica Moldova în ceea ce privește recrutarea ilegală a migranților și analiza impactului acestor legi asupra procesului de combatere a acestei infracțiuni în mediul digital.

Aceste obiective vor contribui la o înțelegere mai profundă a modului în care Republica Moldova abordează problema recrutării ilegale a migranților prin mijloace digitale din perspectiva dreptului penal și la dezvoltarea unui cadru legal mai eficient pentru combaterea acestei amenințări.

Ipoieza cercetării este că legislația penală actuală a Republicii Moldova nu este suficient de adaptată noilor provocări aduse de era digitală în combaterea recrutării ilegale a migranților, ceea ce poate duce la lacune în aplicarea legii și la riscul încălcării drepturilor fundamentale ale migranților.

În vederea investigării ipotezei menționate și pentru atingerea obiectivelor propuse, au fost aplicate următoarele metode de cercetare:

Metoda juridică. Această metodă implică analiza detaliată a legislației existente referitoare la recrutarea ilegală a migranților în Republica Moldova, precum și a tratatelor internaționale relevante și a jurisprudenței relevante. Prin intermediul acestei metode, cercetătorii au evaluat cadrul legal actual și au identificat eventualele lacune sau ambiguități în ceea ce privește protecția drepturilor migranților în era digitală.

Metoda comparativă. Această metodă a fost utilizată pentru a compara cadrul legal existent în Republica Moldova cu practicile și legislația altor state sau organizații internaționale în ceea ce privește combaterea recrutării ilegale a migranților prin mijloace digitale. Această comparație a furnizat informații utile pentru identificarea unor posibile modele și soluții.

Metoda interpolară. Această metodă a fost folosită pentru a dezvolta argumente și concluzii logice, morale și raționale în cadrul cercetării. Cercetătorii au folosit datele și informațiile colectate prin metodele juridice și comparative pentru a ajunge la concluzii fundamentate și pentru a formula recomandări cu privire la îmbunătățirea legislației penale din Republica Moldova.

Metoda extrapolară. Această metodă a fost aplicată pentru a proiecta sau extinde concluziile cercetării la nivelul unor perspective mai largi sau pentru a anticipa posibile evoluții viitoare în domeniul recrutării ilegale a migranților în era digitală. Acest lucru a contribuit la dezvoltarea unor concluzii și recomandări cu aplicabilitate pe termen lung.

În ansamblu, aceste metode de cercetare au permis cercetătorilor să analizeze în profunzime problema recrutării ilegale a migranților în contextul digital și să formuleze recomandări concrete pentru îmbunătățirea cadrului legal în Republica Moldova în vederea protejării drepturilor migranților în această eră digitală în continuă evoluție.

Rezultate obținute și discuții

În Republica Moldova, nu s-au efectuat suficiente studii științifice pentru a oferi o clarificare a elementelor esențiale implicate în procesul de recrutare ilegală. Totodată, considerăm că „pentru a identifica recrutarea ilegală, aceasta trebuie: a) să fie vicioasă; b) să cauzeze prejudicii morale și materiale; c) traficantii să opereze cu informații factive; d) informațiile prezentate victimelor să nu corespundă adevărului (false)” [1]. De asemenea, în Republica Moldova nu există o normă penală specifică care să incrimineze traficul de migranți, în conformitate cu prevederile Protocolului împotriva traficului de migranți (în continuare - Protocolul TIM) [1]. Norma care tratează organizarea migrației ilegale în Republica Moldova nu conține o definiție specifică a recrutării. Această definiție poate fi găsită doar în dispozițiile articolului 165 referitor la traficul de ființe umane și articolului 206 referitor la traficul de copii din Codul Penal al Republicii Moldova (CP RM) [3].

În cadrul cercetării noastre, infractorul este o persoană intermediară sau un transportator care acționează în scopul de a aduce prejudicii intereselor și drepturilor unui migrant. În procesul de comitere a activității infracționale, traficantul utilizează metoda efectuării unui transfer de la o locație la alta, inclusiv în circumstanțe care implică traversarea frontierei de stat a Republicii Moldova. În acest context, putem identifica două categorii distincte de documente necesare pentru această activitate, și anume: documente care au ca scop autorizarea intrării, ieșirii, șederii sau traversării teritoriului Republicii Moldova și documente care au ca scop recrutarea de migranți, având ca rezultat angajarea acestora în vederea obținerii unui statut de ședere ilegală pe teritoriul Republicii Moldova [2, pag. 175].

În Protocolul TIM, care tratează traficul de migranți, nu este inclusă o definiție clară și explicită a procesului de recrutare a migranților, și anume: „expresia „trafic ilegal de migranți” desemnează faptul de a asigura, în scopul de a obține, direct sau indirect, un folos financiar ori un alt folos material, intrarea ilegală într-un Stat Parte a unei persoane care nu este nici cetățean, nici rezident permanent al aceluși stat” [4]. În plus, prin utilizarea termenului „a asigura”, legislativul pare să sugereze implicit că există posibilitatea ca recrutarea să fie o circumstanță în care se comite infracțiunea de trafic de migranți. În același timp, diferența dintre definiția traficului de migranți și infracțiunea de organizare a migrației ilegale constă „în cazul traficului de migranți, infracțiunea va cuprinde în calitate de obiect material și corpul migrantului. În cazul infracțiunii de organizare a migrației ilegale, acest lucru este diametral opus” [2, pag. 158-159]. Prin urmare, trebuie menționat că infracțiunea de organizare a migrației ilegale nu acoperă în mod specific relațiile sociale care nu sunt incluse în sfera regimului de frontieră al Republicii Moldova, așa cum este cazul recrutării ilegale a migranților. Aceasta înseamnă că, în ceea ce privește aspectele legate de migrație și traversarea frontierei, legea se concentrează mai mult pe organizarea și facilitarea deplasării ilegale a migranților, dar nu adresează explicit procesul de recrutare sau angajare a acestora în activități ilegale. Este important să se înțeleagă că există diferențe semnificative între aceste două tipuri de infracțiuni și că fiecare poate necesita abordări și reglementări distincte în cadrul legislației Republicii Moldova.

În era digitală, această situație poate fi abordată prin utilizarea tehnologiilor de monitorizare și control la frontieră. Sistemele informatice pot urmări datele de intrare și ieșire ale migranților și pot alerta autoritățile atunci când un migrant depășește perioada legală de ședere [5, pag. 24]. Aceasta ar putea ajuta la prevenirea prelungirii ilegale a șederii și la menținerea integrității sistemului de azil [5].

Totuși, trebuie să se acorde o atenție deosebită protejării drepturilor refugiaților și solicitanților de azil în era digitală. Colectarea și stocarea datelor cu caracter personal trebuie să respecte regulile de confidențialitate și să asigure securitatea acestor informații împotriva accesului neautorizat sau abuzului.

De asemenea, trebuie să existe proceduri clare de contestare și apel pentru migranți în cazul în care sunt suspectați de prezență ilegală sau în cazul în care datele lor sunt folosite în mod necorespunzător. În acest fel, putem asigura că tehnologia digitală este folosită într-un mod just și echitabil în gestionarea migrației și a cererilor de azil.

Cu toate acestea, este important de subliniat că termenul „recrutarea”, conform definiției stabilite în articolul 3 al Protocolului pentru prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special femei și copii (denumit în continuare Protocolul TIP), implică în mod specific constrângerea fizică și psihică ca elemente condiționate. Acest lucru înseamnă că pentru a fi considerat „recrutare” în sensul acestui protocol, procesul trebuie să implice o forță fizică sau o constrângere psihică specifică: „trafic de persoane înseamnă recrutarea, transportul, transferul, adăpostirea sau primirea de persoane, prin amenințarea sau folosirea forței sau alte forme de constrângere, de răpire, de fraudă, de înșelăciune, de abuz de putere sau de o poziție de vulnerabilitate sau de acordare sau primire de plăți sau beneficii pentru a obține consimțământul unei persoane care deține controlul asupra altei persoane, în scopul exploatării” [6]. Prin urmare, se poate concluziona că definiția traficului ilegal de migranți nu se suprapune nici cu cea a traficului de persoane. Acest lucru se datorează faptului că în cazul traficului de migranți nu este necesară aplicarea constrângerii fizice sau psihice asupra persoanei, nici chiar menținerea acesteia în condiții de servitute, așa cum este cerut în cazul traficului de persoane.

Această distincție subliniază diferențele esențiale dintre cele două infracțiuni. Traficul de migranți se concentrează mai mult pe organizarea și facilitarea migrației ilegale a unor persoane, fără a implica în mod necesar constrângerea sau exploatarea lor în scopuri nelegale. Pe de altă parte, traficul de persoane se referă la acțiuni care implică exploatarea, constrângerea sau abuzarea unei persoane în diverse moduri, inclusiv prin forță fizică sau psihică.

În consecință, este important pentru legislația și aplicarea legii să țină cont de aceste diferențe semnificative în abordarea și combaterea celor două tipuri distincte de infracțiuni.

Prin urmare, putem constata că la nivel internațional nu există o definiție clară și unanim acceptată a recrutării ilegale în cadrul fenomenului traficului de migranți. Cu toate acestea, în comparație cu traficul de persoane, există o astfel de posibilitate, deoarece legislatorul internațional o abordează ca pe o metodă specifică, așa cum este indicat în articolul 10, alineatul 1, litera „c” din Protocolul pentru prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane (denumit în continuare Protocolul TIP): Această distincție evidențiază faptul că, în ceea ce privește traficul de persoane, comunitatea internațională a elaborat un cadru legal mai specific și mai detaliat care acoperă și recrutarea ilegală ca o metodă de trafic, subliniind astfel importanța și gravitatea acestei practici în contextul traficului de persoane. Cu toate acestea, în cazul traficului de migranți, există ambiguități în ceea ce privește definiția exactă a recrutării ilegale, ceea ce poate necesita o mai mare atenție și clarificare la nivel internațional pentru a combate eficient această problemă.

Este esențial să se ia în considerare faptul că, în cadrul traficului de persoane, comunitatea internațională a dezvoltat norme și reguli mai specifice pentru a combate diverse aspecte ale traficului, inclusiv recrutarea ilegală. Aceasta subliniază gravitatea și complexitatea traficului de persoane și necesitatea unor abordări legale și operaționale clare pentru a preveni și combate această infracțiune. În schimb, în cazul traficului de migranți, unde motivele și circumstanțele pot fi diferite, există neclarități cu privire la definirea exactă a recrutării ilegale, ceea ce poate complica eforturile internaționale de combatere a acestui fenomen.

Traficanții, de regulă, urmăresc un scop financiar, de aceea este vital inițial să se stabilească rutele folosite și costurile asociate cu transportul migranților de la punctul de origine până la destinația finală. Acest lucru va ajuta la identificarea modului în care traficanții operează și la evaluarea riscurilor și dificultăților pe care migranții le întâmpină pe parcurs [7]. În al doilea rând, este important să se înțeleagă cum familiile migranților strâng capitalul necesar pentru a finanța această călătorie periculoasă [7]. Aici, pot fi analizate sursele de venit ale acestor familii și strategiile pe care le folosesc pentru a strânge suma de bani necesară [7]. În al treilea rând, este crucial să se exploreze modurile diferite în care traficanții sunt plătiți pentru serviciile lor [7]. Aceasta poate include tranzacții financiare complexe și metode de plată subterane care trebuie dezvăluite pentru a înțelege întregul proces. În al patrulea rând, cercetarea ar trebui să se concentreze asupra modului în care traficanții împart plățile cu intermediarii care îi asistă pe parcursul călătoriei migranților [7]. Această parte a investigației poate arunca lumină asupra structurii rețelei de traficanți

și asociațiilor lor și asupra mecanismelor prin care aceștia își mențin profiturile.

În cele din urmă, cercetarea ar trebui să examineze în ce măsură migrații găsesc locuri de muncă în țara de destinație și trimit remitențe acasă. Acest aspect este important pentru a înțelege dacă migrația a fost o investiție eficientă pentru migrații și familiile lor și dacă aceștia reușesc să-și recupereze costurile inițiale.

Prin urmărirea acestor aspecte, cercetarea poate oferi o imagine cuprinzătoare a modului în care afacerea traficului de migrații funcționează în era digitală și poate contribui la dezvoltarea de politici și strategii mai eficiente pentru combaterea acestei probleme globale.

În acest sens, există o nevoie crescută de colaborare și eforturi concertate la nivel internațional pentru a dezvolta un cadru legal mai precis și mai clar pentru abordarea recrutării ilegale în contextul traficului de migrații, astfel încât să se asigure o protecție adecvată a drepturilor migraților și să se prevină abuzurile și exploatarea în această sferă: „Mijloacele și metodele utilizate de grupurile infracționale organizate în scopul traficului de persoane, inclusiv recrutarea și transportul victimelor, rutele și legăturile dintre și între indivizii și grupurile implicate în acest tip de trafic, precum și posibilele măsuri de detectare a acestora” [6]. Prin urmare, în privința extinderii definiției traficului de migrații la nivel național, în Republica Moldova, apar întrebări legate de legalitatea acestei acțiuni. Acest aspect se referă în special la includerea recrutării ilegale a migraților ca metodă infracțională. Cu toate acestea, în timpul acestui proces, este de o importanță fundamentală ca legiuitorul moldav să respecte scopurile legale stabilite în Convenția Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) și Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate (Convenția-CTO). Astfel, „definiția vieții private în sensul CEDO este foarte largă. Ea include tot ce ține de demnitatea umană. De aceea nu există o definiție exhaustivă: „ar fi dur să limităm acest cerc unde fiecare poate trăi conform vieții sale private, după cum el dorește” [2] [8] [9].

În această situație, observăm că nu există un consens internațional ferm asupra unei definiții exhaustive a recrutării ilegale în contextul traficului de migrații. Acest lucru face ca marja de apreciere a legii să fie în responsabilitatea legiuitorului moldav. Cu toate acestea, în conformitate cu prevederile Convenției-CTO, legiuitorul moldav ar putea să extindă definiția recrutării ilegale ca o metodă utilizată de recrutori pentru a asigura migrații că vor fi implicați în activități ilegale.

Prin aplicarea acestui concept, legiuitorul moldav ar putea crea un cadru legal mai detaliat și eficient pentru a aborda recrutarea ilegală în contextul traficului de migrații. Acest pas ar putea contribui la consolidarea eforturilor de combatere a acestui fenomen și la protejarea drepturilor migraților în Republica Moldova. Este esențial ca legiuitorul să fie atent și să se asigure că definiția și extinderea termenilor și conceptelor în legislația sa sunt conforme cu standardele internaționale și tratatele relevante la care Republica Moldova este parte. Aceasta va contribui la o mai bună protecție a migraților și la prevenirea recrutării ilegale în contextul traficului de migrații în țară.

În Republica Moldova, există o strategie națională dedicată combaterii traficului de migrații [10]. Cu toate acestea, există o problemă semnificativă în ceea ce privește congruența dintre normele din Codul Penal al Republicii Moldova (CP RM) și definiția traficului de migrații așa cum este prevăzută în Protocolul TIM (Protocolul pentru prevenirea traficului ilicit de migrații). Această discrepanță ridică preocupări legitime, deoarece nu este clar cum va reuși legiuitorul să combată eficient criminalitatea organizată în era digitală în acest context.

Conform unui Raport Global realizat de Oficiul Națiunilor Unite contra Droga și Crime (ONODC) în 148 de țări, există o creștere alarmantă a traficului de persoane prin intermediul internetului [11]. Acest fenomen se desfășoară folosind metode diverse, precum strategiile de vânatoare și strategiile de pescuit [11].

Sub aspectul strategiilor de vânatoare, infractorii se apropie activ de potențialele victime în spațiul online, profitând de anonimatul și accesibilitatea pe care internetul le oferă. Ei caută să creeze încredere și să manipuleze victimele pentru a le atrage în capcana traficului de persoane.

Pe de altă parte, strategiile de pescuit se bazează pe așteptarea ca victimele sau consumatorii să răspundă la anunțuri sau oferte false. Această abordare exploatează încrederea persoanelor în informațiile disponibile online și le înșală pentru a cădea pradă traficantilor.

Este evident că fenomenul traficului de persoane a evoluat și s-a adaptat la mediul digital, iar acest lucru trebuie abordat cu seriozitate și eficiență de către autoritățile din Republica Moldova. Este esențial ca

legiuitorul să adapteze normele naționale pentru a se alinia cu definițiile și standardele internaționale, iar autoritățile competente să dezvolte strategii eficiente de combatere a traficului de persoane în era digitală, pentru a proteja drepturile fundamentale ale potențialelor victime și pentru a aduce traficantii în fața justiției.

În contextul legislației Republicii Moldova și în lumina problemelor legate de traficul de migranți și recrutarea ilegală în era digitală, un alt subiect crucial este modul în care sunt reglementate drepturile migranților și cum sunt protejați aceștia în absența unei norme specifice care să prevină traficul de migranți și să asigure protecția vieții private în mediul online.

Legislația penală a Republicii Moldova nu conține o normă specifică care să incrimineze traficul de migranți sau recrutarea ilegală a acestora în mod direct. Cu toate acestea, această lacună în cadrul legal poate avea un impact semnificativ asupra drepturilor migranților și asupra protecției vieții lor private, în special în contextul digital.

Prin lipsa unei norme specifice, recrutorii pot opera relativ nestingheriți în mediul online și pot folosi tehnici sofisticate pentru a atrage migranți și a-i exploata în scopuri ilegale. Aceasta include utilizarea platformelor de socializare, forumurilor, site-urilor web obscure sau aplicațiilor de mesagerie pentru a găsi și recruta potențiale victime. Migranții, în special cei vulnerabili, pot cădea pradă acestor recrutori fără să aibă protecția necesară din partea legii.

Așadar, infracțiunile informatice, precum accesul neautorizat la informații computerizate, așa cum sunt definite în articolul 259 din CP RM, nu au o legătură directă sau relevantă cu infracțiunea de trafic de migranți. Acest lucru poate fi explicat din mai multe motive:

a) **Natura diferită a infracțiunilor:** infracțiunile informatice, cum ar fi accesul neautorizat la sistemele informatice, se referă la acțiuni ilegale legate de utilizarea tehnologiei și a datelor informatice. Pe de altă parte, traficul de migranți se referă la acțiuni ilegale legate de recrutarea, transportul și exploatarea migranților. Aceste două tipuri de infracțiuni implică elemente și moduri de operare complet diferite.

b) **Obiectul infracțiunilor:** infracțiunile informatice vizează adesea sistemele informatice, datele sau informațiile electronice, în timp ce traficul de migranți implică persoane reale și aspecte legate de migrație și de drepturile omului [12].

c) **Intenția și consecințele diferite:** infracțiunile informatice pot avea ca scop obținerea de informații, sabotarea sistemelor informatice sau alte acțiuni similare, în timp ce traficul de migranți vizează adesea exploatarea financiară a migranților. Intențiile și consecințele acestor infracțiuni sunt, prin urmare, distincte.

Totodată, în ciuda faptului că ambele tipuri de infracțiuni pot avea loc în mediul digital și pot implica utilizarea tehnologiei, ele au caracteristici și scopuri diferite, ceea ce face ca articolul 259 din CP RM, referitor la accesul neautorizat la informații computerizate, să nu aibă un sens pertinent în cadrul infracțiunii de trafic de migranți. Este important ca legea să abordeze în mod corespunzător fiecare tip de infracțiune pentru a asigura o justiție adecvată și pentru a proteja drepturile migranților și integritatea sistemelor informatice. Această concluzie nu este exhaustivă în absența utilizării de către făptuitor a datelor informatice în scopul șantajării sau expunerii într-o poziție vulnerabilă a migrantului. În acest context, definirea traficului de migranți poate căpăta o altă perspectivă în conformitate cu articolul 165 din CP RM, care se referă la traficul de ființe umane.

Această observație sugerează că, în cazul în care făptuitorul utilizează datele informatice pentru a șantaja sau expune la riscuri pe migranți, infracțiunea poate fi calificată drept trafic de ființe umane, conform articolului 165 din CP RM. Acest lucru poate avea implicații semnificative asupra calificării legale a infracțiunii și asupra pedepsei aplicate făptuitorului.

Traficul de ființe umane este o infracțiune extrem de gravă și este reglementat în mod specific în codurile penale din întreaga lume. Aceasta implică exploatarea persoanelor în diverse moduri, inclusiv prin amenințări, constrângere sau șantaj. Prin urmare, dacă datele informatice sunt utilizate în astfel de acțiuni pentru a manipula sau exploata migranții, aceasta poate atrage sancțiuni mai severe și o calificare diferită a infracțiunii în comparație cu traficul de migranți obișnuit. Această observație subliniază importanța analizării amănunțite a circumstanțelor infracțiunii și a modului în care datele informatice pot influența calificarea legală a infracțiunii, aducând în discuție posibilitatea calificării drept trafic de ființe umane în cazurile în care există șantaj sau vulnerabilizare a migranților prin intermediul tehnologiei informatice.

Recomandări

Reconceptualizarea infracțiunii de organizare a migrației ilegale în Republica Moldova poate implica integrarea elementelor infracțiunii de trafic de migranți în legislația națională, pentru a acoperi mai eficient și mai precis această problemă. În acest sens, se poate lua în considerare următoarea propunere:

a) Modificarea articolului 362/1 din Codul Penal al Republicii Moldova (CP RM) pentru a include un nou capitol sau secțiune care să definească și să incrimineze infracțiunea de trafic de migranți. Aceasta ar implica următoarele aspecte:

a. Definirea clară a traficului de migranți: noul text legislativ ar trebui să includă o definiție clară a traficului de migranți, care să se alinieze cu prevederile Protocolului împotriva traficului de migranți (Protocolul TIM) și cu legislația internațională relevantă. Aceasta ar trebui să cuprindă elemente esențiale precum recrutarea, transportul, transferul, adăpostirea sau primirea de migranți în scopul obținerii unui folos financiar sau material.

b. Specificarea sancțiunilor: legea ar trebui să prevadă sancțiuni clare și proporționale pentru cei găsiți vinovați de trafic de migranți, în conformitate cu gravitatea infracțiunii. Aceste sancțiuni ar trebui să includă pedepse privative de libertate și amenzi, în funcție de circumstanțe.

c. Elemente ale recrutării ilegale: legea ar trebui să includă și să detalieze elementele legate de recrutarea ilegală a migranților în cadrul infracțiunii de trafic de migranți. Acest lucru ar trebui să acopere metodele utilizate pentru atragerea migranților în activități ilegale, inclusiv utilizarea tehnologiei digitale.

b) Cooperare internațională: noul text legislativ ar trebui să încurajeze cooperarea cu alte state și organizații internaționale în combaterea traficului de migranți și pentru schimbul de informații relevante pentru investigații.

c) Protecția victimelor: legea ar trebui să includă dispoziții privind protecția victimelor traficului de migranți, asigurându-se că acestea au acces la asistență și sprijin adecvat.

d) Educație și sensibilizare: autoritățile ar trebui să desfășoare campanii de educație și sensibilizare pentru a informa migrații despre riscurile traficului de migranți și despre cum să se protejeze.

Concluzie

În concluzie, în era digitală, recrutarea ilegală a migranților reprezintă o problemă gravă care implică utilizarea tehnologiei digitale pentru a atrage și exploata migrații în scopuri ilegale. Cu toate acestea, legislația din Republica Moldova nu este suficient de adaptată pentru a aborda această problemă în mod eficient. Pentru a proteja drepturile migranților și pentru a combate recrutarea ilegală în era digitală, este necesară dezvoltarea unei legislații specifice, actualizarea Protocolului TIM și intensificarea cooperării internaționale.

Ipoteza cercetării, conform căreia legislația penală actuală din Republica Moldova nu este suficient de adaptată noilor provocări aduse de era digitală în combaterea recrutării ilegale a migranților, este susținută de analiza noastră. Este crucial ca Republica Moldova să ia măsuri pentru a remedia această situație și pentru a asigura că migrații sunt protejați în era digitală. Prin implementarea recomandărilor de mai sus, Republica Moldova poate contribui la combaterea eficientă a recrutării ilegale a migranților și la asigurarea respectării drepturilor lor fundamentale.

Această reconceptualizare ar avea scopul de a aborda mai eficient problema traficului de migranți în era digitală, luând în considerare prevederile Protocolului TIM și experiența altor state în combaterea acestei infracțiuni. Acest pas ar ajuta Republica Moldova să dezvolte un cadru legal mai robust și mai adaptat la noile provocări ale migrației ilegale și recrutării ilegale a migranților în mediul digital.

Referințe:

1. COJOCARI, I., et al. *Infracțiunea de organizare a migrației ilegale cuprinde „recrutarea”?* În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe Sociale)*, pag. 120-125, numărul 3(153) 2022. ISSN 1814-3199. ISSN-e 2345-1017. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/16.%20p.%20120-125.pdf
2. COJOCARI I., *Analiza juridico-penală a organizării migrației ilegale*. Teza de doctor în drept. Universitatea de Stat din Moldova, pag. 128. Disponibil: https://anacec.md/files/Cojocari-teza_0.pdf

3. *Codul penal al Republicii Moldova, modificările publicate la 14.04.2009*. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr. 72-74 art. 195, prin LP116 din 09.07.20, MO 193/27.07.20, art. 372, în vigoare 27.07.20. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=122429&lang=ro#
4. *Protocolul împotriva traficului ilegal de migranți pe calea terestră, a aerului și pe mare, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate*. Disponibil: http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.htm_act_text?id=38602
5. PABLO RODRIGUEZ OCONTRILLO. *Non-criminalization of smuggled migrants* (Notes on the interpretation of article 5 of the Protocol against the Smuggling of Migrants by Land, Sea and Air) UNHCR 2014, pag. 24. Disponibil: <https://www.acnur.org/fileadmin/Documentos/BDL/2014/9791.pdf>
6. *Protocol pentru prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special femei și copii, care completează Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate* (New York, 15 noiembrie 2000). Disponibil: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/protocol-prevent-suppress-and-punish-trafficking-persons>
7. KOSER K. *Why Migrant Smuggling Pay?* *International Migration*, 46: 3-26. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2435.2008.00442.x>. Disponibil: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/j.1468-2435.2008.00442.x>
8. BRÎNZA, S. COJOCARI, I., *Infrațiunea de organizarea migrației ilegale: obiectul juridic și victima infracțiunii*. În: *Studia Universitatis Moldaviae: Științe Juridice* pp. 83-88, (11(01)) (ISSN 2587-4233). Disponibil: <https://zenodo.org/record/5795507#.YevZHf5BzIU>
9. *Case of Niemietz v. Germany (Application no. 13710/88) Judgment, Strasbourg 16 December 1992*. (A se vedea în ce măsură este largă sintagma „viața privată” în sensul art. 8 CEDO). Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-57887%22%5D%7D>
10. *Hotărîrea Guvernului nr. 468 din 22.05.2018 Strategia Națională privind combaterea traficului de ființe umane pentru anii 2018-2023*. Disponibil: http://www.antitrafic.gov.md/public/files/anexa_nr.1_461.docx
11. UNODC, *Global Report on Trafficking in Persons 2020*, (United Nations publication, Sales No. E.20.IV.3), pag. 4. Disponibil: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/tip/2021/GLOTiP_2020_15jan_web.pdf
12. STRÎMBEANU I., *Răspunderea penală pentru accesul ilegal la informația computerizată*. Teza de doctor în drept. Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău 2023, pag. 117-155. Disponibil: <http://dspace.usm.md:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/10217/Tez%C4%83%20A.Str%C3%AEmbeanu.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Date despre autori:

Mihaela BOTNARENCO, doctor în drept, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova.

Email: mihaelabotnarenco@gmail.com

ORCID: 0000-0003-3243-4834

Ion COJOCARI, doctor în drept, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: cojocari_ion_mihail@berkeley.edu

ORCID: 0000-0002-6852-2660

Prezentat la 09.10.2023